

Täysistunto

Torstai 24.10.2024 klo 16.00—20.05

8. Hallituksen esitys eduskunnalle kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain 1 ja 24 § :n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 169/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan ja maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Satonen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.04 Työministeri Arto Satonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kausityölakia sen mahdollistamiseksi, että jatkossa ulkomaisten luonnonmarjanpoimijoiden pääväylä Suomeen on työsuhteinen kausityö. Luonnonmarjanpoiminta lisätään kausityöasetukseen, minkä seurauksena luonnonmarjanpoimijat voisivat hakea kausityöhön oikeuttavia oleskelulupia. Luonnonmarjojen kerääminen Suomessa on nojautunut voimakkaasti ulkomaisiin kerääjiin, erityisesti Thaimaasta kutsuttaviin ja rekrytoitaviin.

Aina vuoteen 2023 saakka poimijat ovat pääosin tulleet Suomeen Schengen-turistiviisumilla, jolla he saavat oleskella maassa ja kerätä marjoja enintään kolme kuukautta. Valitettavasti luonnonmarja-alalla on esiintynyt erittäin isoja ongelmia. Ulkomaisten poimijoiden työoloissa ja ansioissa ja alalla on esiintynyt sekä ihmiskauppaepäilyjä että -syytteitä.

Jatkossa luonnonmarjanpoimintaa ei enää rinnasteta turismiin vaan yritysten tulee maahantulon mahdollistamiseksi palkata poimijat työsuhteeseen. Luonnonmarjanpoimijoiden maahantulo tapahtuu siis jatkossa samoilla edellytyksillä kuin esimerkiksi puutarhamarjanpoimijoiden.

Ulkomaisten poimijoiden asemaa parannetaan kausityölakia ja -asetusta muuttamalla. Työsuhteisuus tuo poimijoille työsuhteen edut ja vähimmäispalkan sekä helpottaa oikeuksien toteutumisen valvontaa.

Muutos on marja-alalle suuri ja osin haasteellinen, ja yrityksiltä tarvitaan uudistumiskykyä. Muutoksella asetettaisiin luonnonmarja-ala myös samaan asemaan kuin muut kausiluontoista työvoimaa tarvitsevat alat.

Ehdotettu muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan seuraavalle satokaudelle 2025.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2024 vp

Arvoisa rouva puhemies! Haluan lopuksi sanoa, että pidän todella tärkeänä, että tämä lakiesitys tänään tänne eduskuntaan tuodaan, koska jos jossain kohdassa Suomessa työntekijän oikeudet ovat olleet todella heikoilla, niin se on ollut nimenomaan tällä toimialalla. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ilmeisesti on syytä käydä pieni debatti tässä vaiheessa. — Edustaja Rantanen.

18.06 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos ministerille siitä, että tämä lakiesitys täällä tänään meidän käsittelyssämme on. Ja niin kuin ministeri tuossa totesi, tähän liittyy erittäin paljon negatiivisia asioita, ihmiskauppaa ja monia muita täysin epäinhimillisiä seikkoja.

Itse ajattelen niin, että ei voi olla Suomessa sellaista työtä eikä sellaista markkinaa, joka pyörii vain ihmiskaupan ja ihmisten hyväksikäytön voimin. Olen ainakin itse valmis maksamaan marjoistani kyllä suuremman hinnan, jos vain voin luottaa siihen, että ne on poimittu ihmisoikeuksia ja työntekijöitten oikeuksia kunnioittaen, joten erittäin lämmin kiitos siitä, että tämä lakiesitys meillä täällä tänään on.

Mutta huoli liittyy myös siihen, kuinka tämän lain voimassaolon jälkeen aiotaan seurata sitä, kuinka nämä oikeudet toimivat. On aivan selvää, että tämä muutos vaatii todella paljon marjayrittäjissä uudelleenajattelua ja uuden oppimista. Kuinka tästä on aiottu varmistua, että näin myös tapahtuu?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

18.07 Rami Lehtinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Marjanpoimintabisnestä on pitkään varjostanut poikkeuksellinen hyväksikäyttö ihmiskaupan muodossa. Tämän esityksen tarkoituksena on parantaa poimijoiden oikeuksia ja työoloja. Muutos mahdollistaisi luonnontuotteiden, kuten marjojen, keräämisen lisäämisen kausityön soveltamisalaan, kuten ministeri kertoi. Jatkossa siis poimijat olisivat pääsääntöisesti työsuhteessa, mikä on merkittävä parannus nykytilanteeseen. Tätä kautta myös ansaintaan kohdistuvat riskit siirtyvät poimijoilta yrittäjille. Lausuntopalautteen perusteellakin työperäisen hyväksikäytön ehkäisemiselle ja valvonnalle on tarvetta.

Mutta sitten se tärkein. Arvoisa oppositio, voitteko uskoa, että tämä hallitus tuo lain, joka parantaa ulkomaalaisten työntekijöiden työoloja ja Suomen maakuvaa? Toivon, että en tässä kohtaa kuule heikentäviä lauseita, että tätäkin asiaa käännettäisiin toisinpäin. [Piritta Rantanen: Justhan kehuttiin!] — Kyllä, kiitos siitä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

18.09 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuossa edellinen puhuja kysyi, onko tämä hyvä laki. Kyllä tämä on hyvä uudistus oikeaan suuntaan siinä mielessä, että kaikessa työssä pitää noudattaa suomalaisia työehtoja ja saada asianmukainen palkka, ja sillä tavalla asioiden pitää toimia. Ja kun tällä alalla on paljon semmoisia asioita, mitä ministeri Satonenkin tuossa luetteli, ihmiskauppaa ja ansio-ongelmia ja kaikkea muuta, niin tämä on luonnollista tähän nyt. Ulkopuolisen paineen ja näitten oikeuskä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2024 vp

sittelyjen ja muitten osalta on tullut painetta, ja se on hyvä, että tämä laki tuodaan tänne käsittelyyn.

Se, mikä minua tässä erityisesti nyt mietityttää, on se, että työsuojeluviranomaisten valvontaresurssit koko ajan pienenevät, ja ne kuitenkin ovat iso osa sitä, että tämän lainsäädännön toteutumista pystytään valvomaan ja niitten työehtojen toteutumista. Miten, ministeri Satonen, voitte varmistaa tämän puolen, että se pelaa myöskin tässä yhteydessä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

18.10 Juha Hänninen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomi ei voi sallia hyväksikäyttöä, ei marjametsässä eikä missään muuallakaan. Nyt on meidän aikamme osoittaa, että olemme sitoutuneet parantamaan heikoimmassa asemassa olevien työntekijöiden oikeuksia ja turvaamaan inhimillisen kohtelun jokaiselle.

Kiitos esityksestä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

18.10 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä esitys on erittäin hyvä, ja siitä iso kiitos. Mehän tiedetään, että vasemmistoliiton entinen puheenjohtaja Li Andersson tätä asiaa jo vuosi sitten ajoi erittäin tarmokkaasti.

Olisin kysynyt ministeri Satoselta, kun itse asiassa maa- ja metsätaloussektorilla on paljon myös sellaista työsuhteissa tapahtuvaa hyväksikäyttöä, josta me ei välttämättä edes tiedetä. Kovin paljon on tullut tietoon esimerkiksi metsän istutukseen liittyvää epäeettistä toimintaa ja suoranaista riistoa. Siinä ongelmana on se, että ne alihankintaketjut ovat yleensä pitkiä, ja siellä on valeyrittäjyyttä ja pakkoyrittäjyyttä, ja se tienesti jää hyvin, hyvin pieneksi, ja siellä riiston kohteena on jopa Suomeen tulleet ukrainalaisia. Minkä keinojen ministeri näkee tämän valvonnassa olevan niitä tehokkaimpia?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Polvinen.

18.11 Mikko Polvinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelemme hallituksen esitystä, joka koskee kolmansien maiden kansalaisten maahantuloa ja oleskelua kausityöntekijöinä erityisesti luonnontuotteiden, kuten marjojen keruun, osalta. Tämä on tärkeätä meille, väljään asutulle seudulle, muun muassa Kainuulle. Tämä lakiesitys on olennainen osa hallituksen pyrkimystä torjua työperäistä hyväksikäyttöä ja parantaa ulkomaisten työntekijöiden asemaa ja selkeyttää alan pelisääntöjä.

Esitys tähtää siihen, että luonnonmarjojen kerääminen siirtyy työsuhteiseen kausityöhön, jolloin työntekijöiden oikeudet ovat paremmin turvattuina ja työehtoja valvotaan tiukemmin. Tämä on tärkeää paitsi työntekijöiden suojelun myös reilun kilpailun kannalta marja-alalla. Laki vahvistaa työntekijöiden asemaa ja takaa työvoiman saatavuuden samalla tukien alan yrityksiä vastuullisuudessa.

On tärkeää, että nämä muutokset saadaan voimaan ennen seuraavaa satokautta, jotta alalla voidaan toimia oikeudenmukaisissa puitteissa. Lain voimaansaattaminen vastaa alan yritysten tarpeeseen ratkaista asia. Tätä on odotettu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Werning.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2024 vp

18.12 **Paula Werning sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Lehminen, on ehkä aika piirtää rasti seinään, sillä sosiaalidemokraatit kannattavat tätä hallituksen esitystä, [Mira Nieminen: Hienoa!] joka tuo kaivattua parannusta luonnonmarjanpöimijöiden asemaan. Lausuntokierros osoitti laajaa tukea tälle esitykselle, ja olemme tyytyväisiä siihen, että luonnonmarjanpöimijöiden asemaa vihdoinkin parannetaan. Tämä on askel kohti reilumpaa työelämää ja vahvempaa työsuojelua luonnonmarja-alalla, jossa viime vuosina on noussut esiin vakavia hyväksikäyttötapauksia ja rikosepäilyjä.

Luonnonmarjanpöimijöiden siirtyminen työsuhteeseen tuo tärkeää lisäsuojaa työperäistä hyväksikäyttöä vastaan vahvistamalla työntekijöiden perusoikeuksia, vahvistaa heidän oikeusturvaansa ja tuo selkeyttä heidän oikeudelliseen asemaansa. On tärkeää, että korjaamme näitä rakenteellisia ongelmia, jotka ovat jo pitkään olleet tiedossa alalla. Työperäistä hyväksikäyttöä ei voida hyväksyä millään tavalla.

Kiitos tästä hallituksen esityksestä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nieminen.

18.14 **Mira Nieminen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys on askel oikeaan suuntaan. Haluamme vastata kausityövoimatarpeeseen ja samalla varmistaa työntekijöiden oikeuksien toteutumisen. Se edistää selkeää ja toimivaa lainsäädäntöä, joka tukee Suomen talouden ja yhteiskunnan hyvinvointia. Kiitänkin arvoisaa ministeriä siitä, että meillä nyt tämä esitys on tässä salissa. Ja tahtotila näyttää olevan ilmeinen myös opposition puolella. Kiitos siitä.

Elämme globaalissa taloudessa yhä enemmän, ja Suomen työmarkkinat tarvitsevat ulkomaista työvoimaa juuri erityisesti kausiluonteisessa työssä, kuten maataloudessa ja matkailussa. Kausityöntekijät ovat olennainen osa tätä yhtälöä, ja heidän roolinsa tulee turvata näin lainsäädännöllä, joka suojelee työntekijöitä ja antaa työnantajille selkeät säännöt toiminnan järjestämiseksi.

Tämä lakiesitys mahdollistaa nyt sen, että Suomi pysyy kilpailukykyisenä ja houkuttelevana kohteena kausityövoimalle samalla, kun varmistamme oikeudenmukaiset työehdot ja reilun kohtelun kaikille työntekijöille. Tosiaan esitys on erittäin kannatettava.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

18.15 **Eemeli Peltonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On paikallaan kiittää hallitusta, että se tuo meille kerrankin esityksen, joka parantaa eräiden työntekijöiden oikeuksia. Olemme viime vuosina aivan riittämiin saaneet median kautta kuulla niistä ongelmista, joita luonnonmarjanpöimintään on liittynyt liiketoimintana. Toki tämäkään esitys ei ole täysin aukoton, ja myös työsuhteisiin valitettavasti voi liittyä huonoja työoloja, alipalkkausta ja suoranaista riistoa. Eli tämänkin esityksen vaikutuksia on hyvin tarkkaan seurattava.

Kun nyt hallitus ottaa askeleita oikeaan suuntaan, kannustan sitä puuttumaan myös muihin työperäisen hyväksikäytön muotoihin jämäkästi ja etsimään niihin tarttumiseksi uusia keinoja. Alipalkkauksen kriminalisointi ja järjestöjen kanneoikeus olisivat nekin tarpeellisia toimia, jotta yritykset Suomessa voisivat kilpailla samoilla pelisäännöillä, ja samalla työntekijöiden oikeudet kohenisivat. Arvoisa työministeri Satonen, aiotteko tarttua näihin rakentaviin ehdotuksiin, jotka olisivat hyvää jatkoa tälle hallituksen esitykselle?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri, olkaa hyvä.

18.16 Työministeri Arto Satonen: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän tämän esityksen saamasta vastaanotosta. On hyvä, että täällä on laajalti, tai voi sanoa kaikissa puheenvuoroissa, nähty tarpeellisenä, että tähän asiaan nyt saadaan muutos.

Ensinnäkin näiden työehtojen osalta ymmärtääkseni kyse on siitä, että kun nämä luonnonmarjanpoimijat pääsevät nyt samantyyppiseen asemaan kuin ne marjanpoimijat, jotka ovat olleet esimerkiksi mansikanpoiminnassa, niin siellä on taustalla Teollisuusliiton ja Maaseututyöntekijöiden tekemä työehtosopimus, ja se on varmaan hyvä pohja tälle, ja hyvin suomalaistyyppinen pohja, että sillä on tehty liittotason sopimus pohjalle. Sitten tietysti tulee kysymys siitä, että totta kai tässä tarvitaan myös työsuojelutarkastajia. Minä luulen, että tämä asia on nyt ollut niin paljon esillä, että tässä varmaan tähän valvontaan tullaan kohdistamaan ja kiinnittämään huomiota. Tähän liittyy sitten myös se, että kun nämä henkilöt, jos he nyt tulevat vaikka sieltä Thaimaasta, tarvitsevat myös asuntoja, kun he tekevät sitä luonnonmarjanpoimintaa, niin myöskin näistä asunnoista pyydettävien vuokrien pitää olla kohtuullisia, eli sitä kautta varmistetaan, että nämä henkilöt ihan oikeasti saavat asianmukaisen tulon siitä työstään, minkä he tekevät.

Sitten täällä oli kysymys tästä alipalkkauksen kriminalisoinnista. Sitä ei sisälly hallitusohjelmaan, mutta sen sijaan siellä hallitusohjelmassa on tämä törkeä kiskonta, joka vähän niin kuin samaan asiakohtaan ymmärtääkseni vaikuttaa. Sitten meillä on erikseen tämä työperäisen hyväksikäytön vastainen ohjelma, jonka täällä jo edellisen asian yhteydessä mainitsin ja jota me olemme jo vieneet eteenpäin. Siinä tosiaan on tehty yhteistyötä myös ELAn kanssa, joka on kansainvälinen EU-tason toimija tällä alalla, ja sitten esimerkiksi Viron viranomaisten kanssa erityisesti rakennusalaan liittyen, mutta toki on näitä muitakin aloja, kuten täällä mainittiin, muun muassa metsänistutusta ja muuta. Totta kai tarvitaan myös työsuojelutarkastusta ja valvontaa näiden asioiden eteenpäin viemiseksi, mutta tämä lakiesitys on nyt merkittävä askel eteenpäin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Ehdimme ottaa vielä muutaman puheenvuoron tämän aikaikkunan puitteissa varsinaiselta listalta. — Edustaja Hänninen.

18.19 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomen on oltava maa, jossa kenenkään ei tarvitse pelätä joutuvansa hyväksikäytön tai ihmiskaupan uhriksi. Tämä koskee myös ulkomaalaisia marjanpoimijoita, jotka ovat saapuneet auttamaan tärkeässä elinkeinossamme. Liian kauan olemme sivuuttaneet ne ongelmat, jotka ovat varjostaneet luonnonmarja-alaa. Nyt on tullut aika tehdä selväksi, että hyväksikäytölle ei enää ole sijaa Suomessa.

Hallituksen esitys kausityölain muuttamisesta tuo välttämättömiä parannuksia ulkomaisten marjanpoimijoiden asemaan. Ei voida enää hyväksyä, että nämä työntekijät saapuvat Suomeen turistiviisumilla ja joutuvat kantamaan liiketoiminnan riskit harteillaan. Uusi laki takaa heille työsuhteisen aseman, vähimmäisansion ja reilut työehdot — perusasiat, jotka kuuluvat jokaiselle työntekijälle.

Arvoisa rouva puhemies! Marja-alalla on esiintynyt vakavia väärinkäytöksiä, joista pahimmillaan on puhuttu ihmiskauppana. Tämä ei ole vain yksittäisten yritysten ongelma. Se on koko alan maineeseen vaikuttava kysymys. Valitettavasti olemme nähneet, kuinka

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2024 vp

muutamat yritykset ovat heikentäneet myös rehellisesti toimivien yritysten asemaa. Tästä on päästävä eroon.

On selvää, että muutos lisää kustannuksia yrityksille. Työsuhteinen marjanpoiminta tarkoittaa sitä, että yritysten on maksettava marjanpoimijoiden palkat ja niihin liittyvät sivukulut. Kun aikaisemmin poimijat ovat kantaneet riskin sadon määrästä, tämä on kuitenkin välttämätön askel, sillä ihmisten hyväksikäytön lopettaminen ei saa olla neuvoteltavissa oleva asia. Vastuullisuus maksaa, mutta on välttämätöntä, että yritykset ottavat vastuun omasta toiminnastaan.

Arvoisa rouva puhemies! Meidän on varmistettava, että tämä laki saadaan voimaan mahdollisimman pian. Satokausi 2025 on pian edessä, ja on olennaista, että marjanpoimijoilla on silloin mahdollisuus hakea hyvissä ajoin kausityöhön oikeuttavia lupia. Tämän lain viivästyksellä olisi vakavia seurauksia niin poimijoille kuin koko marja-alalle.

Arvoisa rouva puhemies! Suomi ei voi sallia hyväksikäyttöä, ei marjametsässä eikä missään muuallakaan. Nyt on meidän aikamme osoittaa, että olemme sitoutuneet parantamaan heikoimmassa asemassa olevien työntekijöiden oikeuksia ja turvaamaan inhimillisen kohtelun jokaiselle. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

18.22 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävässä hallituksen esityksessä esitetään muutettavaksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annettua lakia. Jatkossa EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tulevien luonnontuotteiden kerääjien pitäisi olla pääsääntöisesti työsuhteessa, jotta he voivat tulla Suomeen poimimaan luonnonmarjoja.

Jo viime hallituskaudella luonnonmarjanpoimijoiden asemaan tavoiteltiin parannuksia. Epäkohdat eivät kuitenkaan kokonaan poistuneet marjalailla, ja siksi onkin hyvin kannatettavaa, että tämä esitys eduskuntaan on nyt tuotu ja vielä kohtuullisen ripeästi uuden eduskuntakauden käynnistyttyä. Tämä esitys on siten tärkeä askel oikeaan suuntaan, ja siksi erittäin kannatettava myös täältä oppositiosta käsin. Jos tämän illan päiväjärjestyksen muutama asiakohta aiemmin käsitelystä hallituksen esityksestä niin sanotusta kolmen kuukauden maastapotkulaista annoimme täältä oppositiosta aika paljon kritiikkiä hallitukselle, niin tässä esityksessä onkin sitten syytä myöskin kiitoksia antaa. Nämä luonnonmarjanpoiminta-alan ongelmat ovat olleet todellakin sietämättömiä seurata median välityksellä, ja on aivan oikein, että etsitään tehokkaita keinoja parantaa työntekijöiden, täällä työskentelevien, turvaa.

Tässä esityksessä on hyvin tärkeää myöskin se, että seurantaa ja valvontaa tehdään tästä eteenpäin myöskin hyvin vahvasti ja pidetään huolta siitä, että valvonnan toimivuus ja resurssit tulevat nekin varmistetuiksi. Tuolta ehdotuksesta katsoin, että tämän esityksen seurannasta oli arvioitu, että olisi järkevää tehdä arvio vaikutuksista jo syksyllä 2025 tämän ensimmäisen satokauden jälkeen. Pidän sitä erittäin viisaana, että saamme mahdollisimman ripeästi tehtyä tämän lain mukaisten muutosten toimivuudesta kattavan arvion, jotta voimme myös valmistella niitä muita mahdollisia parannuksia lainsäädäntöön nyt saatujen kokemusten pohjalta, koska työ ei varmastikaan pääty tähän esitykseen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2024 vp

18.25 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto on pitkään vaatinut marjanpoimijoiden pakkoyrittäjyyden kitkemistä ja oikeutta marjanpoimijoille. Viime maaliskuussa edustaja Kivelä ja silloinen edustaja Andersson tekivät lakialoitteen kausityölain muuttamiseksi siten, että luonnonmarjanpoiminta sallittaisiin jatkossa vain työsuhteessa. Vuosien kamppailun jälkeen marjanpoimijat ovat nyt saamassa vihdoinkin työntekijöille kuuluvat oikeudet. Ilokseni saan täällä välillä kiitelläkin hallitusta: kiitos. [Mikko Polvinen: Perussuomalaisia!] Kiitos, kun marjanpoimijoiden huoli on kuultu. Kiitos kaikille, jotka olette luoneet päättäjiin painetta muuttaa asioita parempaan.

Arvoisa puhemies! Marjanpoimijoiden tilanne on ollut äärimmäisen kriittinen jo vuosikaudet. Tällä hetkelläkin on meneillään rikostutkintoja massiivisista ihmiskaupparikoksista, joissa Thaimaasta Suomeen houkuteltuja marjanpoimijoita on täällä riistetty, hyväksikäytetty, joissa heidät on pantu maksamaan ja elämään täysin epäinhimillisissä olosuhteissa ja palautettu kotimaahansa tyhjin käsin.

Luonnonmarjanpoimijoiden lisääminen kausityölakiin on vähintäänkin, mitä voimme tehdä vastaavien tilanteiden välttämiseksi. Työsuhteisuus tuo marjanpoimijoille pitkään odotettua turvaa, mutta se ei kuitenkaan poista sitä tosiasiaa, että marjanpoimijat ovat edelleen erityisen haavoittuvassa asemassa suomalaisilla työmarkkinoilla esimerkiksi puutteellisen kielitaitonsa vuoksi ja yhteiskuntatuntemuksensa vuoksi. Vaille riittävää huomiota on edelleen jäänyt ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttö metsätaloudessa ja esimerkiksi metsän hoidossa, niin kuin edellisessä puheenvuorossa nostin esille. Työntekijöille on maksettu liian pieniä palkkoja, lisät on jätetty maksamatta, ja työajat ovat olleet lainvastaisia, vaikka työtä on tehty työsuhteessa. Sen vuoksi emme voi olettaa, että näin suuret ongelmat ratkeaisivat vain tällä lainsäädännöllä, vaan lain toteutumista ja riittävyyttä on jatkossa valvottava huolellisesti.

Arvoisa puhemies! Valvonta on tällä hetkellä täysin aliresursoitua. Pyydänkin hallitusta huomioimaan, että työsuojeluviranomainen tarvitsee riittävän lisärahoituksen, jotta sen on ylipäättensä mahdollista valvoa ulkomaalaisten työntekijöiden oikeuksien ja lain toteutumista jatkossa. Ymmärryksenäni mukaan noin miljoonalla eurolla voitaisiin palkata kohtuullinen määrä työsuojeluviranomaisia ja juristeja. — Kiitos, puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

18.28 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annettua lakia. Lain soveltamisalaa ja asetuksenantovaltuutta muutettaisiin siten, että luonnontuotteitten keruu voitaisiin valtioneuvoston asetuksella lisätä sääntelyn piiriin.

Luonnontuotteiden teollinen talteenotto Suomessa on vuodesta 2005 lähtien nojautunut voimakkaasti Thaimaasta Suomeen kutsuttaviin kerääjiin. Alusta asti kerääjien ansiot ovat puhuttaneet, ja vuosien varrella on noussut esiin ihmiskauppaepäilyjä, joista osa on johtanut syyteharkintaan ja tuomioon. Syksyllä 2022 marja-alalla paljastui taas laaja-alainen ihmiskauppaepäily, josta nostettiin syytteet kevättalvella 2024. Asianomistajia on yhteensä 170. Myös syksyllä 2023 paljastui uusia rikosepäilyjä. Ihmiskauppaepäilyssä on kyse siitä, että kerääjien epäillään joutuneen pakkotyön uhreiksi. Syytteiden mukaan heidät on muun muassa pakotettu tekemään todella pitkiä työpäiviä, heille ei ole annettu riittävästi ruokaa ja tarjottu ruoka on ollut laadultaan huonoa. Heitä on myös uhkailtu, ja heitä on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2024 vp

kielletty ottamasta yhteyttä viranomaisiin. Ansiot ovat jääneet pieniksi, ja jotkut kerääjät ovat jääneet jopa tappiolle matkoista.

Arvoisa puhemies! Haluan korostaa sitä, että kun esimerkiksi kaupallinen marjan poimiminen perustuu vahvasti Thaimaasta tulevien kerääjien työsuorituksiin, on kysyttävä, ovatko kyseisen työn palkka-ansiot sellaiset, että ne houkuttelisivat paremmin kotimaista työvoimaa keräämään marjoja metsistämme kaupalliseen tarkoitukseen. Kiinnitän huomiota myös siihen, että kun tässä asiassa puhutaan jo vuosien ajan tapahtuneista laajoista, suorastaan rikollisista, toimista, joissa ulkomaista työvoimaa käytetään hyväksi jopa ihmiskaupan muodossa, niin miksi tähän asiaan ei ole jo aiemmin puututtu. Ja totean, että aiemmalla hallituksella on tähän peiliin katsomisen paikka. Tämä asia taisi lähteä vahvimmin valmisteluun, kun Thaimaan viranomainen ei halunnut lähettää kansalaisiaan pahimmillaan hyväksikäytön uhreiksi Suomeen — ja marjat jäivät siis poimimatta metsistä. Parempi tosin tehdä tämä merkittävä lakimuutos nyt kuin vieläkin myöhemmin. On hyvä lohdutautua sillä vanhalla sanonnalla, että paras päivä istuttaa puu oli eilen ja toiseksi paras tänään. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

18.30 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille tästä esityksestä, jotta tämä lakiesitys on viimein täällä salissa.

Esitys koskee kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun ehtoja kausityöntekijöinä. Muutoksella mahdollistettaisiin luonnontuotteiden, kuten luonnonmarjojen, keräämisen lisääminen kausityölain soveltamisalaan. Tämä tapahtuisi valtioneuvoston asetusta muuttamalla.

Esityksellä marjojen kerääjät siirtyisivät pääsääntöisesti työsuhteisiin, mikä turvaisi heidän oikeuksiaan ja parantaisi työoloja. Ansaintariskit siirretään kerääjiltä yrityksille. Thaimaasta ja muista kolmansista maista saapuville poimijoille luodaan uusia maahantuloväyliä kausityöntekijöinä, mikä parantaa heidän asemaansa ja vähentää riippuvuutta turistiviisumeista. Esityksen myötä luonnontuotteiden keruu muuttuu valvotummaksi ja kestävämmäksi, mikä parantaa toimialan luotettavuutta.

Arvoisa rouva puhemies! Viime kesänä marjoja jäi poimimatta kausimaahanmuuton epäselvyyksien vuoksi. Ulkomaalaisten poimijoiden panos myyntimäärien kasvussa on merkittävä. Luonnonmarja-alalla on merkittäviä vientimahdollisuuksia maallemme. Puhdas luonnontuote on kovaa valuuttaa maailmalla. Suomalaiset marjat ovat ainutlaatuinen luonnonvara.

Suomeen tulee saada maahan ne työntekijät, jotka tulevat tänne tekemään töitä, ja tämän prosessin sekä työskentelyn sääntöjen tulee olla selkeitä ja ymmärrettävissä niin työntekijälle kuin yrityksille. Kaikki väärinkäytökset työsuhteissa tulee kitkeä pois, ja meidän tulee pitää huoli, että työperäisen maahanmuuton vaikutus suomalaiseen yhteiskuntaan on aina nettopositiivinen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt meillä on tähän tarkoitukseen varattu aikaikuna päättymässä.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään tällä erää. Asian käsittelyä ja tätä keskustelua jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2024 vp

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.32.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.57.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 8 käsittelyä. — Keskustelu. Edustaja Räsänen poissa. — Edustaja Rasinkangas.

19.58 **Merja Rasinkangas ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys koskee kolmansista maista tulevia kausityöntekijöitä, jotka tulevat poimimaan luonnontuotteita, kuten marjoja. Esityksellä tehostetaan myös työperäisen hyväksikäytön ehkäisyä. Lakimuutos on todella tarpeen, kun mietimme viime vuosien useita laajoja tutkinnassa olleita ihmiskaupparikoksia, joiden kohteena olivat thaimaalaiset marjanpoimijat.

Marjanpoiminta ei kiinnosta ammattimielessä juurikaan suomalaisia: työ on raskasta ja sesonki on lyhyt. Kotitarvemarjastus on kuitenkin monen suomalaisen jokavuotinen harrastus, mikä tuo mukanaan luonnossa liikkumista, hyvää oloa ja arvokkaita luontomme tarjoamia marjoja ilmaiseksi ruokapöytään. Se on erittäin kannatettava harrastus.

Teollisuus tarvitsee kuitenkin enemmän luonnonmarjoja kuin mitä suomalaiset poimijat niille myyvät. Kilohinta ei ole suuren suuri verrattuna marjojen poimimiseen käytettyyn aikaan ja vaivaan. Siksi marjasaalis pidetäänkin usein itse. Kotitarvemarjanpoiminnan jälkeenkin metsiin jää vielä paljon arvokasta marjaraaka-ainetta teollisuudelle. Mikäli poimijoita ei saada, mätänevät marjat metsään ja teollisuus joutuu hankkimaan ulkomaisia marjoja tarpeisiinsa.

Esimerkiksi Thaimaasta tulleet marjanpoimijat ovat osoittautuneet ahkeriksi työssään, ja osa heistä on päässyt ansioille, joita he eivät kotimaassaan olisi saaneet mitenkään hankittua omalla työllään. Toisenlaisiakin esimerkkejä on. Huonona marjavuotena poimijoille on jäänyt lähinnä työnilo, vaikka ovat viettäneet koko valoisan ajan metsässä marjoja poimien.

Hallituksen esitys kolmansista maista tulevien kausityöntekijöiden maahantulosta ja työskentelystä Suomessa parantaa työntekijöiden asemaa ja estää työperäistä hyväksikäyttöä luonnontuotteiden, kuten marjojen, poiminnassa. Poimijoiden työsuhteisuus turvaisi heidän oikeuksiaan ja mahdollistaisi alan paremman valvonnan. Työsuhteen ansiosta poimijan tulo olisi turvattu vähimmäispalkalla, vaikka marjasato olisi heikompikin. Työsuhteet ja selkeät työehdot vähentävät hyväksikäytön riskiä. Työsuojeluviranomaiset voivat silloin paremmin valvoa palkkausta ja työoloja. Poimijat tulevat uudistuksen jälkeen maahan kausityöntekijöinä, mikä parantaa heidän asemaansa ja vähentää riippuvuutta turisti-viisumeista.

Ihmiskauppasyytteisiin johtaneet marjanpoimintatapaukset olivat moniulotteisia, joihin liittyi muun muassa poimijoiden heikoksi jääneitä ansioita, liikaa perittyjä kulukorvauksia, pitkiä työpäiviä, syötäväksi kelpaamatonta ruokaa ja epämääräisiä majoitusolosuhteita. Lakiuudistuksesta huolimatta viranomaisvalvontaa tarvitaan jatkossakin, jotta maamme saapuvat marjanpoimijat voivat luottaa siihen, että heitä kohdellaan täällä hyvin ja lakien mukaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 108/2024 vp

Arvoisa puhemies! Valvonta on moniviranomaisyhteistyötä, jossa ovat mukana avin työsuojeluviranomainen ja ulkomaalaisvalvonta. Poliisi valvoo ulkomaalaisten maassaolon edellytyksiä ja liikkumiseen käytettäviä ajoneuvoja ja terveystarkastajat asumiseen liittyviä terveysturvallisuusasioita.

Ihmiskaupparikosten tutkinta vaatii paljon poliisin resursseja. Se on usein pitkäkestoista tutkintaa, ja tulkkauskustannukset nousevat korkeiksi. Oikeansuuntaisella lainsäädäntötyöllä luomme paremmat puitteet kolmansista maista tuleville kausityöntekijöille, jolloin toivottavasti vältymme jatkossa myös laajoilta ihmiskaupparikostutkinnoilta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Keskisarja, poissa. — Edustaja Holopainen.

20.01 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Olemme täällä käsittelemässä hallituksen esitystä, jonka tavoitteena on siirtää aiemmin omassa sääntelyssään olleet luonnonmarjojenpoimijat samaan sääntelyyn kausityöntekijöitten kanssa. Taustana tälle on se, että halutaan vähentää marjanpoimijoiden kohteluun liittyneitä ongelmia, joita on tullut esiin, kuten alipalkkaus, huonot olosuhteet, sekä jopa ihmiskauppaepäilyä tässä on ollut.

Täytyy ensin tässä kohtaa kerrankin kiittää hallitusta siitä, että tämä esitys on tänne tuotu ja että hallitus jatkaa niitä toimia, joita edellinenkin hallitus teki, jotta työntekijöiden hyväksikäyttöä saataisiin kitkettyä Suomesta pois. On ihan selvää, että meillä täytyy olla nololateranssi liittyen näihin tapauksiin, joita nyt on tullut ilmi. Täytyy pitää huoli siitä, että täällä ei mikään taho pysty toimimaan niin, että olisi mahdollista sitten saada tämmöistä täysin epäoikeudenmukaista kilpailuetua siitä, että syrji työntekijöitä. Ja erityisesti tietysti haavoittuvassa asemassa olevat, muualta tulevat, ehkä suomen kieltä huonosti taitavat tulijat ovat sitten alttiita tällaiselle hyväksikäytölle. Meidän täytyy tosiaan pitää huolta siitä, että meillä lainsäädännössä tällaiset hyväksikäyttötapaukset pystyttäisiin mahdollisimman hyvin ennalta estämään.

Tietysti huoli tässä nousee siitä, kuinka hyvin sitten valvontaresurssit pysyvät mukana siinä, että voidaan käytännössä valvoa sitä, että tätä lainsäädäntöä noudatetaan. Sekä sitten täällä edustajien puheenvuoroissa aikaisemmin tuli esiin se, että meidän pitää tietysti vielä katsoa, onko aloja, joissa tätä työntekijöitten hyväksikäyttöä systemaattisesti edelleen esiintyy. Toivon, että hallituksella on valmius reagoida näihin ja tuoda tänne sitten mahdollisesti esityksiä, jos lainsäädännössä on kehitystarpeita.

Olikin hyvä, kun ministeri täällä tänään aikaisemmin sanoi, että hyväksikäytön vastainen ohjelma on hallituksella valmisteilla. Tosiaan toivotaan, että sitten tarpeen mukaan näitä lisäesityksiä tulee.

Mutta tosiaan tässä kohtaa nyt sitten kiitokset hallitukselle siitä, että saadaan tähän hyvin negatiiviseen ilmiöön, työntekijöitten hyväksikäyttöön, nytten hyviä työkaluja ja lainsäädäntöön muutoksia. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan ja maa- ja metsätalousvaliokunnan on annettava lausunto.